

بررسی ویژگی‌های روانسنجی «مقیاس سازگاری دونفری»*

An Investigation on the Psychometric Features of Dyadic Adjustment Scale (DAS)*

Hajar Torkan[✉]

Hossein Molavi, ** Ph.D.

هاجر ترکان**

دکتر حسین مولوی**

Abstract

The purpose of this study was to determine the psychometrical properties (standardization, reliability and validity) of the Dyadic Adjustment Scale (DAS) in Isfahan. Therefore, 80 nonadjusted (distressed) and 80 adjusted (nondistressed) couples were randomly selected and the DAS was administered on them. The cut-off points for men, women and couples were 106, 102 and 104, respectively. The sensitivity and specificity indexes of the DAS were satisfactory. Its Cronbach's alpha was 0.95 for the adjusted and 0.94 for the nonadjusted couples. The subscales also had adequate reliability. They were significantly correlated to each other and to the global DAS at the $p=0.01$ level (construct validity). The discriminant validity coefficient (correlation between total score and group membership) was 0.75. Concurrent validity coefficient between the DAS and the Index of Marital Satisfaction (IMS) was -0.94. Moreover, the items of DAS were factor analyzed and the results indicate four similar separate factors as reported by Spanier (1976). It was concluded that the DAS has adequate psychometric properties and that it can be used as an instrument in clinical and research situations and preferably only in the assessment of global adjustment.

Keywords: marital adjustment, Dyadic Adjustment Scale, psychometrical properties, validity, reliability

چکیده

هدف این پژوهش بررسی ویژگی‌های روانسنجی «مقیاس سازگاری دونفری» بود. به همین منظور به شیوه نمونه گیری خوشه‌ای تصادفی، ۸۰ زوج مراجعه کننده به پنج مرکز خدمات روانشناختی و یک مرکز کاهش طلاق بهزیستی در شهر اصفهان به عنوان گروه ناسازگار و ۸۰ زوج نیز به طور تصادفی از جمعیت عادی به عنوان گروه سازگار انتخاب گردیدند و «مقیاس سازگاری دونفری» بر روی آنها اجرا گردید. بر اساس یافته های این پژوهش، نقاط برش به دست آمده برای این مقیاس در گروه مردان، زنان و زوج ها به ترتیب ۱۰۶، ۱۰۲ و ۱۰۴ بود. همچنین میزان حساسیت و ویژگی بالا و رضایتبخشی برای آن به دست آمد. ضریب اعتبار کل «مقیاس سازگاری دو نفری» و زیرمقیاس‌های آن به شیوه آلفای کرونباخ معادل ۰/۹۵ و ۰/۹۴ نشان دهنده اعتبار کل مقیاس برای زوج های گروه سازگار و ناسازگار بود. همچنین چهار زیر مقیاس آن نیز در مجموع از اعتبار بسنده‌ای برخوردار بودند. همبستگی میان زیرمقیاس ها با یکدیگر و با کل مقیاس محاسبه شد که در تمام موارد در سطح ۰/۰۱ معنی دار بود. ضریب روایی تشخیصی (رابطه نمرات کل مقیاس و زیر مقیاس های آن با عضویت گروهی) برای نمره کل مقیاس معادل ۰/۷۵ و معنی دار به دست آمد. ضریب روایی همزمان برای نمرات زوج ها در «مقیاس سازگاری دونفری» و نمرات آنها در پرسشنامه «شاخص رضایت زناشویی» برابر با ۰/۹۴- به دست آمد. همچنین سوالات این مقیاس مورد تحلیل عاملی قرار گرفتند که نتایج آن، چهار عامل کاملاً جداگانه و منطبق با زیر مقیاس های چهارگانه گزارش شده توسط اسپانیر در (۱۹۷۶) را نشان نداد. در مجموع، با توجه به نتایج این پژوهش می توان اذعان داشت که «مقیاس سازگاری دونفری» از اعتبار و روایی مناسب و قابل قبول و در نتیجه قابلیت کاربرد بالینی و پژوهشی برخوردار است و به عنوان ابزار کلی سنجش سازگاری، کارایی بهتری دارد. **کلید واژه‌ها:** سازگاری زناشویی، مقیاس سازگاری دونفری، ویژگی‌های روانسنجی، روایی، اعتبار

* Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan,

I.R.Iran. ✉Email: h.torkan@edu.ui.ac.ir Tel: (+98)311 260 48 64

● مقدمه

از موضوعات دائمی در زمینه ارزیابی که پیش روی پژوهشگران در حیطه های زناشویی و زناشویی درمانی وجود دارد، چگونگی ارزیابی کلی ازدواج ها به بهترین نحو ممکن است (هانسلی و همکاران، ۲۰۰۱). اصولاً ارزیابی میزان و ماهیت آشفتگی زناشویی، مقدمه ضروری برای مداخله درمانی است (اسکات، ۱۹۸۹). لذا با توجه به نقش و اهمیت روابط زناشویی از جنبه‌های متعدد خانوادگی، اجتماعی و بالینی، سال هاست که در کشورهای صاحب علوم پیشرفته روانشناسی و روانسنجی در راستای تدوین و ساخت پرسشنامه های معتبری که به سنجش این مقوله بپردازند، اقدام شده است (صالحی فدردی، ۱۳۷۸). در این راستا، حجم قابل ملاحظه ای از شواهد بیانگر آن است که «سازگاری زناشویی»^۱ عامل تأثیرگذار مهمی در هر دو حیطه کارکرد فردی و ارتباطی است. با توجه به اهمیت آن، تعجب آور نیست که روش‌های متنوعی برای اندازه‌گیری سازگاری زناشویی به وجود آمده باشد. این روش‌ها مشتمل بر مصاحبه‌های ساخت دار بالینی، روش‌های ایفای نقش رفتاری، مشاهده زندگی و خود-گزارشی ها می باشند (لیم و ایوی، ۲۰۰۰) که البته با وجود محدودیت ها و مشکلات ذاتی «اندازه‌های خود-گزارشی»^۲، ارزیابی بالینی به طور عمده بر این رویکرد متکی است (کاری و همکاران، ۱۹۹۳). حداقل ۲۰ اندازه خود - گزارشی سازگاری زناشویی ایجاد شده است که از این میان، متداول ترین و مناسب ترین مقیاس شناخته شده، «مقیاس سازگاری دونفری»^۳ است (لیم و ایوی، ۲۰۰۰). اسپانیر، «مقیاس سازگاری دونفری» را برای فراهم نمودن یک دید چند بعدی نسبت به ازدواج که در آن درجه-بندی‌های ذهنی سازگاری با خود-گزارشی رفتارها و وقایع قابل مشاهده تکمیل میگردند، به وجود آورد (هانسلی و همکاران، ۲۰۰۱). از زمان ایجاد «مقیاس سازگاری دونفری» این مقیاس تبدیل به یکی از پرکاربردترین ابزارها در زمینه خانوادگی گردیده است. برای اطلاع از نمونه هایی از کاربرد «مقیاس سازگاری دونفری» در پژوهش‌ها، به داکین و وامپلر (۲۰۰۸)، ترمبلی و همکاران (۲۰۰۸)، ویمیز و همکاران (۲۰۰۸)، هینه و همکاران (۲۰۰۷)، دکل و همکاران (۲۰۰۵)، شوماخر و کنت (۲۰۰۵)، ریزدال و سینگر (۲۰۰۴)، اورارک و کاپلایز (۲۰۰۳)، مک گراورن و میرز (۲۰۰۲)، هانسلی و همکاران (۲۰۰۲) مراجعه شود.

«مقیاس سازگاری دونفری» هم برای پژوهشگران و هم برای متخصصان بالینی ارزش خاصی دارد، زیرا که نسبتاً کوتاه (۳۲ سوالی) و درعین حال چند بعدی و مشتمل بر ۴ زیر مقیاس است (باسبی و همکاران، ۱۹۹۵). اسپانیر، سازگاری را به عنوان «فرایندی که برآیند چند عامل است و توسط ۱. میزان تفاوت های دردسرافزین دونفری؛ ۲. میزان تنش‌های بین فردی و اضطراب شخصی؛ ۳. میزان رضایت دونفری؛ ۴. میزان همبستگی دونفری و ۵. میزان توافق بر سر موضوعات مهم در عملکرد دونفری تعیین می‌شود» تعریف کرد (لیم و ایوی، ۲۰۰۰). به این ترتیب، اسپانیر در ۱۹۷۶ «مقیاس سازگاری دونفری» را با هدف ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی یا روابط دونفری مشابه آن معرفی نمود (ثنایی، ۱۳۷۹). اگرچه این مقیاس بیش از سه دهه قبل ایجاد شد، روش های آزمون‌سازی اسپانیر با بسیاری جنبه های معیارهای فعلی برای ایجاد کردن روایی محتوا و ویژگی‌های روانسنجی اساسی برای یک مقیاس جدید مطابقت دارد. این شیوه‌ها مشتمل بر تشخیص و تصریح سازه آماج، انتخاب و طرح اولیه سوالات، قضاوت های مستقل در مورد مناسب بودن سوالات، حذف سوالات بر مبنای زمینه های مفهومی و آماری، تحلیل عاملی سوالات باقیمانده و تحلیل همسانی درونی و روایی سازه ای و ملاکی می باشد (هانسلی و همکاران، ۲۰۰۱).

از آنجا که متخصصان بالینی باید پیش از استفاده از یک آزمون، جهت گیری نظری آن، ملاحظات عملی، مناسب بودن گروه نمونه هنجاریابی و کافی بودن اعتبار و روایی آن را مورد بررسی قرار دهند و نیز به دلیل آنکه از مسائل مهمی که در ارتباط با ارزش آزمون ها مطرح می گردد، مطابقت آنها با فرهنگ جامعه ای است که در آن مورد استفاده قرار می‌گیرند (گراث-مارنات^۴، ۱۳۸۴).

در این مقاله ابتدا به مرور روند شکل‌گیری «مقیاس سازگاری دونفری» و برخی تحقیقات انجام گرفته در مورد ویژگی‌های روانسنجی آن و سپس به بررسی این ویژگی‌ها در یک نمونه ایرانی پرداخته شده است. اهمیت این اقدام پژوهشی از آنجاست که تاکنون پژوهش‌های بین فرهنگی اندکی که در برگیرنده جمعیت‌های آسیایی باشد در این زمینه انجام گرفته است (لیم و ایوی، ۲۰۰۰) و این در حالی است که با وجود کاربردهای متعدد، این آزمون در پژوهش‌های مختلف در داخل کشور به موازات کاربردهای وسیع آن در کشورهای مختلف به عنوان یکی از معتبرترین

ابزارهای اندازه‌گیری در زمینه سازگاری زناشویی همچنان نقص پژوهشی در جهت تحقق ویژگی‌های روانسنجی این آزمون در مورد جمعیت ایرانی که از ویژگی‌های خاص فرهنگی برخوردارند به طور آشکاری به چشم می‌خورد؛ لذا در این پژوهش به بررسی ویژگی‌های روانسنجی و تعیین روایی و اعتبار این ابزار در شهر اصفهان پرداخته شده است.

● روش

○ «جامعه آماری» این پژوهش شامل دو گروه بود: ۱. «گروه ناسازگار» که شامل زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و خدمات روانشناختی در شهر اصفهان به دلیل مسائل زناشویی و عدم سازش و نیز زوج‌های متقاضی طلاق مراجعه‌کننده به مراکز کاهش طلاق بهزیستی بود؛ ۲. «گروه سازگار» که شامل زوج‌های جمعیت عادی که سابقه مشاجره و ناسازگاری و اقدام به طلاق نداشتند. با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی چند مرحله‌ای، ۸۰ زوج (۸۰ زن و شوهر) به عنوان گروه ناسازگار و ۸۰ زوج (۸۰ زن و شوهر) به عنوان گروه سازگار انتخاب گردید. روش مورد استفاده در این پژوهش «پیمایشی» می‌باشد. پژوهشگران ضمن مراجعه به آزمودنی‌ها در طول ماه‌های خرداد تا آذر ۱۳۸۶، از آنها خواستند تا به دو پرسشنامه «مقیاس سازگاری دونفری» و «شاخص رضایت زناشویی»^۵ پاسخ دهند.

○ در این پژوهش از دو پرسشنامه «شاخص رضایت زناشویی» و «مقیاس سازگاری دونفری» استفاده گردید.

□ الف. «شاخص رضایت زناشویی»: «شاخص رضایت زناشویی» توسط هادسن (۱۹۹۲) با هدف اندازه‌گیری مشکلات رابطه زناشویی معرفی شد و یکی از مقیاس‌های متعدد مجموعه «مقیاس‌های سنجش‌والمیر»^۶ است که تمام آنها به یک شکل اجرا و نمره‌گذاری شده‌اند (ثنایی، ۱۳۷۹). این پرسشنامه ۲۵ سؤال دارد و برای هر سؤال به روش نمره‌گذاری لیکرت ۷ گزینه از «هیچ‌گاه» تا «همیشه» در نظر گرفته شده است. برای نمره‌گذاری باید سؤالات مثبت به طور معکوس نمره‌دهی شوند (هادسن، ۲۰۰۱). نمرات بالاتر در این پرسشنامه، نشانه وسعت یا شدت مشکلات است. «شاخص رضایت زناشویی» از یک روایی همزمان سطح بالایی برخوردار است و با «آزمون

سازگاری زناشویی لاک - والاس^۷ همبستگی معنادار نشان می‌دهد. این شاخص از روایی مطلوب و با معنایی برای متمایز کردن زوج‌های مشکل‌دار و زوج‌های ظاهراً بدون مشکل برخوردار است، به طوری که با استفاده از همبستگی دورشته‌ای نقطه‌ای، «روایی تشخیصی»^۸ ۰/۸۲ برای آن به دست آمد. میانگین آلفای «شاخص رضایت زناشویی» ۰/۹۶ است که نشان‌دهنده همسانی درونی بسیار بالای آن است. همچنین «شاخص رضایت زناشویی» با ضریب همبستگی ۰/۹۶ در روش بازآزمایی دو ساعته از یک اعتبار کوتاه مدت بسیار بالا برخوردار بود (ثنایی، ۱۳۷۹ و برانک و همکاران، ۲۰۰۰).

□ ب. «مقیاس سازگاری دونفری»: اسپانیر، «آزمون سازگاری زناشویی لاک - والاس» (فراوان‌ترین مقیاس به کار رفته تا آن زمان) را به دلیل آنکه روش‌های معیار ساخت آزمون که تضمین‌کننده تحقق و رعایت مشخصات فنی و اساسی در ساخت یک ابزار اندازه‌گیری است در آن به کار برده نشده بودند، مورد انتقاد قرار داد. به علاوه، اسپانیر، ادراکات شخصی شده در مورد روابط زناشویی را به عنوان نقطه ضعفی برای آن مقیاس ذکر نمود. به بیان دیگر، همبستگی مقیاس مذکور با «مقیاس هم‌رنگی با سن»^۹ ۰/۶۳ بود که نشانگر آن است که افراد تمایل دارند ازدواج‌هایشان را به گونه‌ای شادتر و بهتر از آنچه که واقعاً هست، توصیف کنند. به این ترتیب اسپانیر، «مقیاس سازگاری دونفری» را به عنوان جایگزینی برای اندازه‌گیری سازگاری در روابط صمیمانه ایجاد کرد (لیم و ایوی، ۲۰۰۰).

«مقیاس سازگاری دونفری» یک ابزار ۳۲ سؤالی کاغذ و مدادی است. این ۳۲ سؤال می‌توانند به چهار بخش معنی‌دار گروه‌بندی شوند: «رضایت دونفری»^{۱۰}، «همبستگی دونفری»^{۱۱}، «توافق دونفری»^{۱۲} و «ابراز محبت»^{۱۳} که به لحاظ مفهومی و تجربی با سازگاری دونفری مرتبط هستند (اسپانیر، ۱۹۷۶). توافق دونفری، میزان موافقتی است که زوج‌ها در مورد اهمیت موضوعاتی از قبیل اداره کردن امور مالی خانواده یا اتخاذ تصمیمات مهم دارند. همبستگی دونفری، اشاره دارد به اینکه چند وقت یک بار یک زوج همراه با هم درگیر فعالیت‌های مشترک می‌گردند. ابراز محبت مربوط است به اینکه چند وقت یک بار یک زوج به یکدیگر ابراز عشق و علاقه می‌کنند. رضایت دونفری، میزان شادمانی در روابط، همچنین فراوانی تعارضات تجربه شده در رابطه را بررسی می‌کند (هاممسی، ۲۰۰۵). پژوهش‌های قابل ملاحظه‌ای از اعتبار و روایی «مقیاس سازگاری دونفری» حمایت کرده‌اند (اسپانیر و فیلسینگر^{۱۴}، ۱۹۸۳ به نقل

از بورلسون و دنتون، ۱۹۹۷). اسپانیر کاربرد آن را در بیش از ۱۰۰۰ بررسی در سالهای ۱۹۷۶ تا ۱۹۸۸ گزارش داده است. مناسب بودن آن ناشی از مختصر بودن آن، کاربری آن برای زوج‌های رسماً ازدواج نکرده و ویژگی‌های روان‌سنجی قابل اطمینان آن می‌باشد (کوهن^{۱۵}، ۱۹۸۵ به نقل از لیم و ایوی، ۲۰۰۰). مشخص شده است که این مقیاس به طور قابل اعتمادی میان نمونه‌های آشفته و غیر آشفته، تمایز ایجاد می‌کند؛ اما حداقل دو زیرمقیاس آن یعنی زیرمقیاس رضایت دوفری و زیرمقیاس ابراز محبت، مسئله دار بوده‌اند (باسبی و همکاران، ۱۹۹۵).

اسپانیر و تامپسون (۱۹۸۲) مبتنی بر نتایج تحلیل عاملی تأییدی به بحث در این باره پرداختند که چهار زیرمقیاس «مقیاس سازگاری دوفری» معتبر هستند. آنها این مقیاس را به شیوه‌های گوناگونی جهت یافتن راه حل قابل قبول تری بررسی کردند. ساختارهای جانشین با ساختار عاملی اولیه مقایسه شدند و نتایج ثابت کردند که راه حل چهار عاملی هنوز هم مناسب‌ترین راه حل است. نتایج نهایی تحلیل آنها نشانگر آن بود که زیرمقیاس‌های «توافق»، «رضایت» و «همبستگی»، نسبتاً خوب منعکس شده‌اند، اگرچه سؤالات مثبت و منفی زیرمقیاس رضایت به همان گونه که در ابتدا فرض شده بود با همدیگر گروه بندی نشدند و زیرمقیاس «ابراز محبت» نیز مسئله دار بود، زیرا که دو تا از چهار سؤال آن بار عاملی اندکی داشتند. با این وجود آنها اظهار کردند که چهار عامل معتبرند و لذا پژوهش مذکور اشاره صریحی داشت بر اینکه زیرمقیاس‌ها می‌توانند به طور جداگانه به کار برده شوند. ولیکن نورتون^{۱۶} (۱۹۸۳) و شارپلی^{۱۷} و کراس^{۱۸} (۱۹۸۲) در این نظر که راه حل تحلیل عاملی مورد نظر اسپانیر (۱۹۷۶) برای اثبات وجود ۴ زیرمقیاس غیر وابسته، ناکافی است، هم رأی و موافق بودند (به نقل از لیم و ایوی، ۲۰۰۰). در تحلیل دیگری نیز نتیجه‌گیری شد که «مقیاس سازگاری دوفری» فقط باید به عنوان ابزار ارزیابی کلی به کار برده شود و اینکه زیرمقیاس‌ها نباید جداگانه به کار برده شوند. اسپانیر در ۱۹۸۸ در پاسخ، تأکید کرد که «مقیاس سازگاری دوفری» به عنوان ابزار مختصر کلی بهترین کارایی را دارد و او در هیچ یک از پژوهش‌های خودش نمرات زیرمقیاس‌ها را به کار نبرده است. او جمع‌بندی کرد که پژوهش‌های آتی باید بر اصلاح این مقیاس متمرکز شوند و اینکه نسل دیگری از ابزارها باید بدون مشکلات ابزارهای فعلی ایجاد گردند. تامپسون (۱۹۸۸) بعد از ارائه نظر مشابهی، انتقاد میکند که شکاکان به یافتن نقص در «مقیاس سازگاری دوفری» ادامه می‌دهند، در حالی که معتقدان، به استفاده از آن ادامه می‌دهند و حال آن که لزوم

حرکت فراتر از انتقاد از این مقیاس، به سمت تجدید نظر در آن به چشم می‌خورد (به نقل از باسبی و همکاران، ۱۹۹۵).

□ **هنجارها:** «مقیاس سازگاری دونفری» با استفاده از یک گروه نمونه متشکل از اشخاص متأهل ($n = 218$) و افراد مطلقه ($n = 94$) ساخته شد. متوسط سن افراد متأهل ۳۵/۱ سال و متوسط سن افراد مطلقه ۳۰/۴ سال بود. مدت ازدواج گروه نمونه افراد متأهل ۱۳/۲ سال و متوسط طول ازدواج افراد مطلقه ۸/۵ سال بود. نمره میانگین کل مقیاس برای افراد متأهل ۱۱۴/۸ و انحراف معیار آن ۱۷/۸ بود. نمره میانگین برای گروه مطلقه ۷۰/۷ و انحراف معیار آن ۲۳/۸ بود (اسپانیر، ۱۹۷۶).

□ **نمره‌گذاری:** «مقیاس سازگاری دونفری» یک پرسشنامه ۳۲ سؤالی است که پاسخ‌ها در طول یک سری از مقیاس‌های نوع لیکرت ۵ و ۶ درجه‌ای، و نیز در قالب دو پرسش «بله» و «خیر» و یک پرسش نهایی که از افراد خواسته می‌شود تا عبارتی را که بهترین انعکاس از انتظارات آنها در مورد تداوم رابطه‌شان است را تصدیق کنند، ثبت می‌گردند (اورارک و کاپلایز، ۲۰۰۳). سؤالات زیرمقیاس‌ها از این قرار است: «رضایت زناشویی» (۱۰ سوال) [۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۳۱ و ۳۲]؛ «همبستگی دونفری» (۵ سوال) [۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷ و ۲۸]؛ «توافق دونفری» (۱۳ سوال) [۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴ و ۱۵]؛ «ابراز محبت» (۴ سوال) [۴، ۶، ۲۹ و ۳۰] (اسپانیر، ۱۹۷۶). «مقیاس سازگاری دونفری» در نهایت پنج نمره به دست می‌دهد، مشتمل بر نمرات حاصل از چهار زیرمقیاس و یک نمره کل برای همه سؤالات. اغلب اوقات فقط نمره کل مقیاس گزارش می‌شود (اسپانیر و همکاران، ۲۰۰۵) که این نمره بین ۰ تا ۱۵۱ است. نمرات بالاتر در این مقیاس، «سازگاری زناشویی» بیشتر را منعکس می‌سازد (کوپ گودون و همکاران، ۱۹۹۹). بر مبنای داده‌های هنجاری اصلی ارائه شده توسط اسپانیر، مرسوم شده است که نمره کل زیر ۱۰۰ را به عنوان شاخص آشفتگی رابطه به کار برند (هالفورد^{۱۹}، ۱۳۸۴)؛ بنابراین نمره مقیاس بالاتر از ۹۹، نشان‌دهنده ثبات ازدواج و رضایت کلی است، با این وجود نمرات کل خیلی بالا (یعنی بیشتر از ۱۲۰) ممکن است نشان‌دهنده «ایثار» بیش از حد یا «آرمان‌سازی ارتباط» باشد (اورارک و کاپلایز، ۲۰۰۳).

□ **ب. روایی:** اسپانیر (۱۹۷۶) در تأیید روایی «مقیاس سازگاری دونفری» به این موارد اشاره کرده است:

○ **روایی محتوا:** سؤالات موجود در «مقیاس سازگاری دونفری» توسط سه داور از لحاظ روایی محتوا ارزیابی شده است. سؤالات فقط هنگامی انتخاب شدند که

داوران آنها را ۱. مقیاس اندازه‌گیری مناسب برای سازگاری دونفری در روابط امروزی
۲. مطابق با تعاریف پیشنهادی اسپانیر و کل^{۲۱} (۱۹۷۴) در زمینه سازگاری و مؤلفه های
آن و ۳. عبارت‌بندی شده به دقت و به طور مناسب با پاسخ های گزینه ای ثابت در
نظر گرفتند.

○ **روایی ملاکی^{۲۲}:** مقیاس بر روی ۲۱۸ فرد نمونه متأهل و ۹۴ فرد نمونه مطلقه
اجرا شد. هر ۳۲ سؤال مقیاس به طور معنی داری با ملاک بیرونی حالت زناشویی
همبسته بودند. علاوه بر این، نمونه مطلقه به طور معنی داری ($p < 0/001$) از نمونه
متأهل با به کار بردن آزمون ش برای ارزیابی تفاوت بین میانگین نمونه ها متمایز گشت.
○ **روایی سازه:** مقیاس سازگاری زناشویی لاک - والاس (۱۹۵۲)، فراوان ترین
مقیاس مورد استفاده) برای ارزیابی اینکه آیا «مقیاس سازگاری دونفری» همان سازه
عمومی را به عنوان یک مقیاس سازگاری زناشویی به خوبی پذیرفته شده، اندازه می
گیرد، انتخاب شد. همبستگی میان این مقیاس ها در میان پاسخ دهندگان متأهل $0/86$ و
در میان پاسخ دهندگان مطلقه $0/88$ بود ($p < 0/001$). علاوه بر این، روایی سازه از
طریق تحلیل عاملی ۳۲ سؤال نهایی مقیاس ثابت شد. که بر این اساس ۴ مؤلفه مرتبط
با هم (رضایت دونفری، همبستگی دونفری، توافق دونفری و ابراز محبت) در این
مقیاس به دست آمد. بنابراین به نظر می رسد که «مقیاس سازگاری دونفری» تا حدودی
سازه‌های نظری قبلاً تعریف شده اسپانیر و کل در ۱۹۷۴ را می‌سنجد. به علاوه،
همانگونه که رزن-گرانند و همکاران (۲۰۰۴) اشاره کرده اند روایی سازه مقیاس از
طریق کاربرد آن در بیشتر از ۱۰۰۰ پژوهش ثابت شده است. روایی همزمان نسخه
ترکیه‌ای «مقیاس سازگاری دونفری» نیز، از طریق همبستگی آن با آزمون «سازگاری
زناشویی لاک - والاس» ($r = 0/82$) ثابت شد (فیسیلوگلو و دمیر، ۲۰۰۰). همچنین روایی
همزمان این مقیاس با ابزارهای مشابهی همچون «اقتدار فردی در مقیاس سیستم
خانواده»^{۲۳} توسط رابین^{۲۴}، برسلسر^{۲۵} و پراگر^{۲۶} (۱۹۹۳) سنجیده شد و معلوم گردید که
با هم همبستگی دارند. همچنین به نظرمی رسد که پاسخ ها به «مقیاس سازگاری
دونفری» دارای روایی پیش بین در مورد پرخاشگری خانوادگی، ارتباطات بین
فردی، کژکاری خانواده و عاطفه افسرده می باشد (به نقل از اورارک و کاپلاز، ۲۰۰۳).

□ **ج اعتبار:** اسپانیر (۱۹۷۶) گزارش می‌دهد که اعتبار کل مقیاس $0/96$ است و
اعتبار زیرمقیاس ها عبارت است از: رضایت دونفری = $0/94$ ، توافق دونفری = $0/90$ ،
همبستگی دونفری = $0/86$ و ابراز محبت = $0/73$. این داده ها نشان می دهد که کل مقیاس
و مؤلفه هایش از اعتبار به حد کفایت بالایی برای تأیید کاربردشان برخوردارند. در

مورد ویژگی‌های روانسنجی نسخه‌های ترجمه شده «مقیاس سازگاری دونفری» به عنوان مثال ترجمه‌های اسپانیایی (کازاز^{۲۷} و اریتیز^{۲۸}، ۱۹۸۵)، فرانسوی (بیلارگئون^{۲۹} و همکاران، ۱۹۸۶) و چینی (شک^{۳۰}، ۱۹۹۴) شواهدی موجود است (به نقل از لیم و ایوی، ۲۰۰۰). پژوهش لیم و ایوی (۲۰۰۰) نیز نشانگر آن بود که نمره کل «مقیاس سازگاری دونفری» کاربری بالقوه‌ای برای نمونه‌های آسیایی دارد. برای نسخه ترکیه‌ای «مقیاس سازگاری دونفری» (فیسیلوگلو و دمیر، ۲۰۰۰) نیز اعتبار درونی ۰/۹۰ و ضریب اعتبار دو نیمه کردن برای قسمت اول ۰/۸۹ و برای قسمت دوم ۰/۷۳ گزارش شده است. همان گونه که اورارک و کاپلایز (۲۰۰۳) بیان می‌کنند، نشان داده شده است که پاسخ‌های داده شده به «مقیاس سازگاری دونفری» از همسانی درونی برخوردارند. به عنوان مثال آلفا کرونباخ محاسبه شده برای پاسخ‌های داده شده به کل مقیاس، توسط نویسندگان مختلف بزرگتر از ۰/۸۹ گزارش شده است. همچنین طی یک بررسی، در یک فاصله زمانی بیش از ۱۱ هفته، اعتبار آزمون-بازآزمون مقیاس معادل $r = 0.96$ گزارش شده است که مبین ثبات سازه است. در پژوهش کاری و همکارانش (۱۹۹۳) ضریب آلفا در دامنه‌ای از ۰/۷۰ برای ۴ سؤال زیرمقیاس «ابراز محبت» تا ۰/۹۵ برای ۳۲ سؤال کل مقیاس پیدا شده است. همچنین ضرایب اعتبار آزمون-بازآزمون به دست آمده در این پژوهش که در دامنه‌ای از ۰/۷۵ (ابراز محبت) تا ۰/۸۷ (نمره کل) است، نشان دهنده آن است که «مقیاس سازگاری دونفری» اعتبار آزمون-بازآزمون خوبی دارد. در جدول ۱ به نتایج برخی از پژوهش‌ها در مورد اعتبار «مقیاس سازگاری دونفری» و زیرمقیاس‌های آن اشاره شده است.

جدول ۱- ضرایب اعتبار «مقیاس سازگاری دونفری» و زیرمقیاس‌های آن

رضایت دونفری	توافق دونفری	همبستگی دونفری	ابراز محبت	کل مقیاس	پژوهش
۰/۸۳	۰/۹۱	۰/۷۸	۰/۷۰	۰/۹۳	لیم و ایوی (۲۰۰۰)
۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۸۸	۰/۶۳	۰/۹۶	شک (۱۹۹۴)
۰/۸۷	۰/۹۱	۰/۸۳	۰/۷۰	۰/۹۵	کاری و همکاران (۱۹۹۳)

• نتایج پژوهش

الف. برخی ویژگی‌های جمعیت شناختی دو گروه سازگار و ناسازگار. برخی اطلاعات جمعیت شناختی دو گروه در جدول ۲ ارائه گردیده است.

جدول ۲- برخی از ویژگی‌های جمعیت شناختی دو گروه سازگار و ناسازگار

آماره	گروه	طول مدت ازدواج	تعداد فرزند	سن مرد	سن زن	تحصیلات مرد (به سال)	تحصیلات زن (به سال)
میانگین	سازگار	۷/۳۰	۰/۸۷	۳۴/۰۷	۲۹/۲۷	۱۵/۸۰	۱۴/۷۰
	ناسازگار	۸/۷۷	۱/۳۰	۳۵/۱۰	۳۰/۷۳	۱۲/۰۷	۱۱/۹۰
دامنه	سازگار	۱-۲۷	۰-۳	۲۵-۵۰	۲۲-۴۳	۱۲-۲۴	۱-۱۸
	ناسازگار	۱-۳۴	۰-۴	۲۰-۴۹	۲۱-۴۸	۵-۱۸	۱-۱۶

○ ب. بررسی ویژگی‌های هنجاری داده‌ها. میانگین و انحراف معیار نمرات سازگاری زناشویی آزمودنی‌ها در دو گروه سازگار و ناسازگار در «مقیاس سازگاری دونفری» در جدول ۳ ارائه شده است. لازم به ذکر است که نمرات هر زوج بر اساس میانگین نمرات زن و شوهر محاسبه گردیده است.

جدول ۳- میانگین و انحراف معیار نمرات آزمودنی‌های دو گروه در مقیاس سازگاری دونفری

مقیاس	جنس	گروه سازگار $n=80$		گروه ناسازگار $n=80$	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
مقیاس سازگاری	زن	۱۱۶/۸۴	۱۷/۳	۶۵/۴۸	۲۸/۷۸
	مرد	۱۱۸/۲۴	۱۸/۵۶	۷۶/۱۸	۲۴/۰۴
دونفری	زوج	۱۱۷/۵۴	۱۷/۳۶	۷۰/۸۳	۲۱/۷۲

برای تعیین نقطه برش این مقیاس از میانگین نمره کل آزمودنی‌ها در دو گروه استفاده می‌گردد (دژکام و بخشی پور، ۱۳۷۳) ولی با توجه به نامساوی بودن تعداد نفرات دو گروه، برای این منظور میانگین وزنی نمرات کل آزمودنی‌ها محاسبه گردید و بر این اساس نمره خام تقریباً معادل ۱۰۲ برای نقطه برش گروه زنان، نمره خام تقریباً معادل ۱۰۶ به عنوان نقطه برش گروه مردان و نمره خام تقریباً معادل ۱۰۴ برای نقطه برش گروه زوج‌ها به دست آمد. با بررسی ویژگی‌های آزمون که بیانگر آن است که از بین گروه بهنجار چند درصد افراد، به درستی بهنجار تشخیص داده شده‌اند، مشخص گردید که ویژگی «مقیاس سازگاری دونفری» برای مردان گروه سازگار برابر با ۸۵ درصد، برای زنان گروه سازگار برابر با ۸۷/۵ درصد و برای زوج‌های گروه سازگار ۸۵

درصد می‌باشد. به بیان دیگر، ۸۵ درصد مردان، ۸۷/۵ درصد زنان و ۸۵ درصد زوج-های گروه سازگار به درستی تشخیص سازگاری دریافت کرده‌اند. همچنین با بررسی حساسیت آزمون که بیانگر آن است که از بین گروه نابهنجار، چند درصد افراد به درستی تشخیص نابهنجاری دریافت نموده‌اند، مشخص گردید که حساسیت «مقیاس سازگاری دونفری» برای مردان گروه ناسازگار برابر با ۹۰ درصد، برای زنان گروه ناسازگار برابر با ۹۰ درصد و برای زوج‌های گروه ناسازگار ۹۵ درصد می‌باشد. به بیان دیگر، ۹۰ درصد مردان، ۹۰ درصد زنان و ۹۵ درصد زوج‌های گروه ناسازگار به درستی تشخیص ناسازگاری دریافت کرده‌اند.

○ ج. محاسبه روایی «مقیاس سازگاری دونفری»: برای محاسبه روایی پرسشنامه، ابتدا به بررسی شواهد مربوط به روایی سازه پرداخته شد. در این راستا ابتدا همبستگی میان نمرات زیر مقیاس‌ها با یکدیگر و با نمره کل زوج‌ها در «مقیاس سازگاری دونفری» در گروه سازگار محاسبه گردید که نتایج به دست آمده در جدول ۴ ارائه گردیده است.

جدول ۴- ضرایب همبستگی میان زیر مقیاس‌ها با یکدیگر و با مقیاس سازگاری دونفری

مقیاس	مقیاس سازگاری دونفری	رضایت دونفری	همبستگی دونفری	توافق دونفری	ابراز محبت
مقیاس سازگاری دونفری	۱				
رضایت دونفری	۰/۹۲۲	۱			
همبستگی دونفری	۰/۸۲۵	۰/۶۸۷	۱		
توافق دونفری	۰/۹۴۹	۰/۷۹۸	۰/۷۰۷	۱	
ابراز محبت	۰/۴۷۵	۰/۴۵۱	۰/۴۱۵	۰/۳۷۱	۱

روایی تشخیصی برای «مقیاس سازگاری دونفری» و زیر مقیاس‌های آن، از طریق محاسبه ضریب همبستگی پیرسون میان عضویت گروهی و نمره آزمودنی در هر یک از آنها محاسبه گردید که نتایج به دست آمده در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵- ضرایب همبستگی میان عضویت گروهی و نمرات آزمودنی‌ها در مقیاس سازگاری دونفری و زیرمقیاس‌ها

N= ۱۶۰			تعداد سوالات	مقیاس
زوج	مرد	زن		
۰/۷۵	۰/۶۹	۰/۷۴	۳۲	مقیاس سازگاری دونفری
۰/۷۷	۰/۶۷	۰/۷۷	۱۰	زیر مقیاس رضایت دونفری
۰/۵۶	۰/۴۵	۰/۵۸	۵	زیر مقیاس همبستگی دونفری
۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۶۹	۱۳	زیر مقیاس توافق دونفری
۰/۵۹	۰/۴۴	۰/۶۴	۴	زیر مقیاس ابراز محبت

برای محاسبه روایی همزمان «مقیاس سازگاری دونفری»، از نمرات «شاخص رضایت زناشویی» استفاده گردید. از آنجا که نمرات بالا در «مقیاس سازگاری دونفری» بیانگر سازگاری بالاتر و نمرات بالا در «شاخص رضایت زناشویی» نشانگر رضایت کمتر است، لذا ضریب همبستگی آنها منفی می‌باشد. نتایج به دست آمده برای روایی همزمان «مقیاس سازگاری دونفری» در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶- ضرایب همبستگی مقیاس سازگاری دونفری و شاخص رضایت زناشویی

گروه کلی N=۱۶۰			گروه ناسازگار n=۸۰			گروه سازگار n=۸۰			مقیاس
زوج	مرد	زن	زوج	مرد	زن	زوج	مرد	زن	
-۰/۹۴	-۰/۹۱	-۰/۹۱	-۰/۸۰	-۰/۸۵	-۰/۶۸	-۰/۸۸	-۰/۸۰	-۰/۸۷	ضریب همبستگی مقیاس سازگاری دونفری و شاخص رضایت زناشویی

تعداد ۳۲ سوال مربوط به «مقیاس سازگاری دونفری» در گروه زوج‌های سازگار تحت تحلیل عوامل با چرخش متمایل قرار گرفت که نتایج بارهای عاملی بالاتر از ۰/۳ (معنی‌دار) به ترتیب حجم بارهای عاملی از بزرگ به کوچک (۰/۸۲۲ تا ۰/۳۴۶) در جدول ۷ ارائه شده است. نتایج حاصل از تحلیل نشان دهنده آن است که: ۱. ضریب KMO برابر با ۰/۸۷۹ می‌باشد ($p < ۰/۰۰۰۱$) که نشان می‌دهد حجم نمونه (۸۰ نفر) برای تحلیل کافی بوده است. ۲. آزمون بارتلت نشان داد که همبستگی بین سوالات هر عامل در جامعه وجود دارد ($p < ۰/۰۰۰۱$) و می‌توان تحلیل را انجام داد. ۳. چنانچه در جدول ۷ نشان داده شده است، بهترین ساختار عاملی در چرخش متمایل به دست آمد و طی آن ۵۹/۸۵ درصد واریانس نمرات سوالات در ۴ عامل استخراج گردید و ۴. مقادیر آیین برای عوامل ۱، ۲، ۳ و ۴ به ترتیب ۱۳/۹۵، ۲/۲۰، ۱/۵۸ و ۱/۴۱ (بالاتر از ۱) به دست آمد. همانطور که در جدول ۷ آمده است سوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۹، ۲۰ و ۳۲ به دلیل داشتن بار عاملی بیشتر از ۰/۳ در عامل اول استخراج گردیده‌اند؛ البته از بین این سوالات، سوال ۱۱ و ۳ به ترتیب مشترک میان عوامل اول و سوم و عوامل اول و چهارم است که به دلیل آنکه باز آنها در عامل اول بیشتر از عامل سوم و چهارم بود، جزء عامل اول قرار داده شدند. به همین ترتیب، سوالات ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۱، ۲۲ و ۲۹ در عامل دوم؛ سوالات ۱۳، ۱۴، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸ و ۳۱ در عامل سوم و بالاخره سوالات ۶ و ۳۰ در عامل چهارم بار

جدول ۷- بارهای عاملی سوالات با چرخش متمایل و مقادیر آیین هر عامل

سوال	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم
۱	۰/۷۹۱			
۱۹	۰/۷۸۴			
۸	۰/۷۳۵			
۱۵	۰/۷۳۳			
۱۲	۰/۷۰۷			
۵	۰/۶۸۱			
۷	۰/۶۷۰			
۹	۰/۶۲۱			
۴	۰/۶۰۲			
۱۰	۰/۵۸۷			
۲	۰/۵۳۳			
۲۰	۰/۵۲۴			
۳	۰/۴۹۶		۰/۳۹۴	
۱۱	۰/۴۸۳		۰/۳۰۷	
۳۲	۰/۴۷۳			
۲۲		۰/۸۶۸		
۲۱		۰/۸۰۶		
۱۶		۰/۶۶۸		
۱۷		۰/۵۲۰		
۲۹		۰/۴۶۳		۰/۴۵۳
۱۸		۰/۴۰۴		
۲۸		۰/۸۹۳		
۲۴		۰/۶۹۹		
۲۷		۰/۶۵۵		
۲۵		۰/۶۴۱		
۳۱		۰/۵۲۵	۰/۳۵۲	
۱۳	۰/۴۱۰			
۱۴	۰/۳۴۸			
۲۶	۰/۳۴۰			
۲۳			۰/۴۰۳	۰/۳۸۳
۳۰				۰/۷۵۳
۶				۰/۴۰۰
مقادیر آیین	۱۳/۹۵	۲/۲۰	۱/۵۸	۱/۴۱
درصد واریانس تبیین کننده ۴ عامل ۵۹/۸۵				

مقادیر آیین برای عوامل ۱، ۲، ۳ و ۴ به ترتیب ۱۳/۹۵، ۲/۲۰، ۱/۵۸ و ۱/۴۱ (بالاتر از ۱) به دست آمد. همانطور که در جدول ۷ آمده است سوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۹، ۲۰ و ۳۲ به دلیل داشتن بار عاملی بیشتر از ۰/۳ در عامل اول استخراج گردیده اند؛ البته از بین این سوالات، سوال ۱۱ و ۳ به ترتیب مشترک میان عوامل اول و سوم و عوامل اول و چهارم است که به دلیل آنکه بار آنها در عامل اول بیشتر از عامل سوم و چهارم بود، جزء عامل اول قرار داده شدند. به همین ترتیب، سوالات ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۱، ۲۲ و ۲۹ در عامل دوم؛ سوالات ۱۳، ۱۴، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸ و ۳۱ در عامل سوم و بالاخره سوالات ۶ و ۳۰ در عامل چهارم بار عاملی بیشتری داشتند و جزء این عوامل محسوب گردیدند. سوالات عوامل چهارگانه به دست آمده در این پژوهش در مقایسه با عوامل به دست آمده در پژوهش

جدول ۸- مقایسه عوامل به دست آمده در این پژوهش با عوامل به دست آمده در پژوهش اسپانیر

پژوهش حاضر (۱۳۸۶)			پژوهش اسپانیر (۱۹۷۶)		
سوالات	تعداد سوالات	عوامل	سوالات	تعداد سوالات	عوامل
۹، ۸، ۷، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱ ۳۲، ۲۰، ۱۹، ۱۵، ۱۲، ۱۱، ۱۰	۱۵	عامل (۱)	۹-۸-۷-۵-۳-۲-۱ ۱۵-۱۴-۱۳-۱۲-۱۱-۱۰	۱۳	توافق دونفری
۲۲، ۲۱، ۱۸، ۱۷، ۱۶ ۲۹	۶	عامل (۲)	۲۰-۱۹-۱۸-۱۷-۱۶ ۳۲-۳۱-۲۳-۲۲-۲۱	۱۰	رضایت دونفری
۲۳، ۱۴، ۱۳ ۳۱، ۲۸، ۲۷، ۲۶، ۲۵، ۲۴	۹	عامل (۳)	۲۸-۲۷-۲۶-۲۵-۲۴	۵	همبستگی دونفری
۳۰، ۶	۲	عامل (۴)	۳۰-۲۹-۶-۴	۴	ابراز محبت

اسپانیر (۱۹۷۶) در جدول ۸ نشان داده شده است، سوالات عامل ۱ در این پژوهش تقریباً با سوالات عامل توافق دونفری، سوالات عامل ۲ تقریباً با سوالات عامل رضایت دونفری، سوالات عامل ۳ تقریباً با سوالات عامل همبستگی دونفری و سوالات عامل ۴ هم تقریباً با سوالات عامل ابراز محبت مطابقت دارند.

○ د. محاسبه اعتبار «مقیاس سازگاری دونفری». به منظور برآورد اعتبار «مقیاس سازگاری دونفری»، همسانی درونی کل سئوالات در دو گروه سازگار و ناسازگار بررسی و ضریب اعتبار مقیاس و زیر مقیاس های آن از روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید که در جدول ۹ گزارش شده است.

جدول ۹- ضرایب اعتبار «مقیاس سازگاری دونفری» و زیر مقیاس های آن

گروه ناسازگار n=۸۰			گروه سازگار n=۸۰			تعداد سوالات	مقیاس
زوج	مرد	زن	زوج	مرد	زن		
۰/۹۴	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۹۴	۳۲	مقیاس سازگاری دونفری
۰/۸۷	۰/۸۵	۰/۸۷	۰/۸۷	۰/۸۵	۰/۸۲	۱۰	زیر مقیاس رضایت دونفری
۰/۸۶	۰/۸۴	۰/۸۵	۰/۸۴	۰/۷۸	۰/۷۹	۵	زیر مقیاس همبستگی دونفری
۰/۹۱	۰/۸۸	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۹۰	۰/۹۰	۱۳	زیر مقیاس توافق دونفری
۰/۵۶	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۵۹	۰/۵۴	۰/۵۰	۴	زیر مقیاس ابراز محبت

● بحث و نتیجه گیری

○ با توجه به نتایج این پژوهش، میانگین نمره کل زوج‌های سازگار ۱۱۷/۵۴ با انحراف معیار ۱۷/۳۶ و میانگین نمره کل زوج‌های ناسازگار ۷۰/۸۳ با انحراف معیار ۲۱/۷۲ به دست آمد که با هنجارهای ارائه شده توسط اسپانیر در ۱۹۷۶ همخوانی بسیاری دارد. بر اساس یافته‌های آن پژوهش، میانگین نمره گروه متاهل (سازگار) ۱۱۴/۸ با انحراف معیار ۱۷/۸ و میانگین نمره گروه مطلقه ۷۰/۷ با انحراف معیار ۲۴/۸ بود. همچنین با توجه به شاخص‌های ویژگی و حساسیت بالا و مطلوب به دست آمده برای این پرسشنامه، می‌توان انتظار داشت که آزمودنی‌هایی که نمره خام حاصل از اجرای «مقیاس سازگاری دونفری» بر آنها پایین تر از نقاط برش ۱۰۶ برای مردان، ۱۰۲ برای زنان و به طور کلی ۱۰۴ برای زوج گردد، احتمالاً دچار ناسازگاری زناشویی بوده و نیازمند دریافت خدمات مشاوره و روانشناسی می‌باشند و در عین حال هر قدر که نمره پایین تری به دست آید احتمال ناسازگاری و خطر طلاق بیشتر می‌گردد.

○ یک روش که برای رواسازی سازه به کار می‌رود برآورد میزان همسانی درونی از راه محاسبه همبستگی خرده آزمون‌های اختصاصی با نمره کل آزمون است (گراث-مارنات، ۱۳۸۴) که بر این اساس، نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که همه زیر مقیاس‌ها همبستگی معنی داری در سطح ۰/۰۱ با نمره کل مقیاس و دیگر زیر مقیاس‌ها در گروه سازگار دارند. همچنین با توجه به نتایج جدول ۵ و نظر به اینکه تمامی ضرایب همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی دار هستند، می‌توان استدلال کرد که «مقیاس سازگاری دونفری» و زیر مقیاس‌های آن، در کل از روایی تشخیصی خوبی برخوردارند و می‌توانند افراد سازگار و ناسازگار از نظر زناشویی را از هم متمایز نمایند.

○ با توجه به آنکه یکی دیگر از روش‌های رواسازی سازه، محاسبه روایی همگرا و واگرای آن آزمون با آزمونی است که متغیرهای نظری مشابهی را می‌سنجد (گراث-مارنات، ۱۳۸۴) نتایج ارائه شده در جدول ۶، نشان‌دهنده آن است که «مقیاس سازگاری دونفری» همبستگی بالایی با «شاخص رضایت زناشویی» دارد (برای ۱۶۰ زوج این پژوهش همبستگی میان دو مقیاس ۰/۹۴ به دست آمد) که این داده‌ها نیز نشان‌دهنده آن هستند که مفهوم قابل سنجش توسط این مقیاس می‌تواند میزان سازگاری و کیفیت روابط زناشویی را مورد سنجش قرار دهد.

○ تحلیل عاملی روش مناسب دیگری برای رواسازی سازه است (گراث-مارنات، ۱۳۸۴) و از این رو در این پژوهش سوالات «مقیاس سازگاری دونفری» مورد تحلیل عاملی قرار گرفتند. نتایج تحلیل عاملی تاییدی ارائه شده در جدول ۷ نشان‌دهنده آن

است که عوامل به دست آمده در این پژوهش اولاً در برخی سوالات با یکدیگر همپوشی دارند و ثانیاً با سوالات مرتبط با چهار عامل استخراج شده توسط پژوهش اسپانیر در ۱۹۷۶ مطابقت بسیار اما نه کامل دارند (همانگونه که در جدول ۸ دیده می‌شود). به بیان دیگر، تحلیل عوامل نشان داد که بسیاری از سوالات این مقیاس همچنان در چهار عامل مطرح شده توسط اسپانیر استخراج شده‌اند؛ مثلاً از ۴ سوال عامل «ابراز محبت» ۲ سوال یعنی سوالات ۶ و ۳۰ در این پژوهش نیز به دست آمده است؛ به همین ترتیب، هر ۵ سوال عامل همبستگی دونفری در این پژوهش در عامل ۳ قرار گرفته‌اند، ولی همین عامل برخی سئوالات مورد «انتظار» برای عامل «رضایت دونفری» (یعنی ۲۳ و ۳۱) و برخی سوالات مورد «انتظار» برای عامل «توافق دونفری» (یعنی ۱۳ و ۱۴) را نیز شامل شده است. همچنین عامل ۲ استخراج شده در این پژوهش با سوالات مربوط به عامل «رضایت دونفری» مطرح شده توسط اسپانیر همخوانی دارد ولی تعداد دیگری از سوالات مورد «انتظار» برای این عامل یعنی سوالات ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۳، ۳۱ و ۳۲ در این عامل استخراج نشده‌اند بلکه توسط عوامل ۱ و ۳ استخراج گردیده‌اند. سوالات عامل ۱ به دست آمده در این پژوهش نیز با سوالات عامل توافق دونفری اسپانیر مطابقت دارد ولیکن سوالات ۴ (مورد انتظار برای زیر مقیاس ابراز محبت) و ۱۹، ۲۰ و ۳۲ (مورد انتظار برای زیر مقیاس رضایت دونفری) هم در این عامل استخراج گردیده‌اند. با توجه به این نتایج، بیشترین پراکندگی در سئوالات، مقیاس رضایت دونفری ملاحظه می‌شود که در عوامل ۳، ۲ و ۱ توزیع شده‌اند که با نتایج باسی و همکاران (۱۹۹۵) همخوانی دارد. بیشترین همخوانی میان عوامل استخراج شده در این دو بررسی، به ترتیب میان سوالات عوامل ۱ و ۴ با عوامل «توافق دونفری» و «ابراز محبت» مشاهده می‌شود. همچنین عامل ۳ نیز تمامی سوالات عامل همبستگی دونفری را در بر گرفته است. بنابراین مطابقت نسبی عوامل به دست آمده در این پژوهش با چهار عامل استخراج شده در پژوهش اسپانیر می‌تواند وجود ۴ عامل در «مقیاس سازگاری دونفری» را تأیید کند، ولی باید توجه داشت که این مطابقت ناکامل و عوامل به دست آمده ناخالص می‌باشند. بنابراین می‌توان با توجه به داده‌های موجود، همگام با نورتون (۱۹۸۴)، شارپلی و کراس (۱۹۸۲)، اسپانیر (۱۹۸۸) و باسی و همکاران (۱۹۹۵) تأکید کرد که «مقیاس سازگاری دونفری» به عنوان ابزار کلی سنجش سازگاری، میتواند کارایی بهتر و مطمئن تری داشته باشد.

○ همواره مطلوب است که اعتبار نمره‌های آزمون مورد استفاده در تحقیق بالا باشد و آلفای کرونباخ روشی است که به طور گسترده برای محاسبه اعتبار نمرات آزمون‌ها

مورد استفاده قرار می‌گیرد (گال^{۳۱} و همکاران، ۱۳۸۴). از طرف دیگر، مطلوب است که متخصصان بالینی در مورد آزمون‌هایی که برای تصمیم‌گیری درباره افراد به کار می‌برند، انتظار همبستگی‌های ۰/۹۰ یا بالاتر را داشته باشند، در حالی که همبستگی ۰/۷۰ یا بالاتر معمولاً برای هدف‌های پژوهشی کفایت می‌کند (گراث-مارنات، ۱۳۸۴). در این پژوهش نیز ضریب آلفای کرونباخ جهت بررسی اعتبار «مقیاس سازگاری دونفری» و زیر مقیاس‌های آن به کار برده شد که نتایج آن در جدول ۹ ارائه شده‌اند. بر این اساس به استثناء زیر مقیاس «براز محبت» (که این امر نیز می‌تواند با توجه به تعداد کم سوالات این زیر مقیاس و محتوای این سوالات که می‌تواند منجر به عدم صداقت پاسخ دهندگان به آنها گردد، قابل توجیه باشد)، سایر زیر مقیاس‌ها و کل مقیاس از معیار ۰/۷ و بالاتر برخوردارند و بنابراین برای اهداف پژوهشی مناسب به نظر می‌رسند. به علاوه، از آنجا که اعتبار کل مقیاس در حد بسیار بالایی می‌باشد (ضریب آلفای کرونباخ برای زوج‌های سازگار ۰/۹۵ و برای زوج‌های ناسازگار ۰/۹۴ است) لذا برای اهداف درمانی نیز از کفایت لازم برخوردار است.

○ در مجموع با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده در این پژوهش، می‌توان بیان کرد که «مقیاس سازگاری دونفری» حساسیت و ویژگی بالا و روایی سازه، روایی همزمان و روایی تشخیصی مطلوب و مناسبی دارد و بنابراین از قابلیت سنجش مناسب سازگاری زناشویی و نیز از قابلیت تمایز و تفکیک افراد سازگار از غیرسازگار برخوردار است. همچنین این مقیاس و زیر مقیاس‌هایش از اعتبار مطلوبی برخوردارند که نشان دهنده مناسب بودن این مقیاس برای اهداف پژوهشی و درمانی می‌باشد؛ هرچند بهتر است که از آن برای سنجش کلی سازگاری (و نه صرفاً برای بررسی بعد خاصی از ابعاد گوناگون کیفیت روابط زناشویی به طور جداگانه و بدون در نظر گرفتن سازه اصلی) استفاده شود. بنابراین این پژوهش کارایی «مقیاس سازگاری دونفری» را برای جمعیت ایرانی خصوصاً در شهر اصفهان مورد تأیید قرار می‌دهد.

یادداشت‌ها

1. marital adjustment	2. self-report measures
3. Dyadic Adjustment Scale (DAS)	4. Groth-Marnat
5. Index of Marital Satisfaction (IMS)	6. WALMYR Assessment Scales
7. Locke Wallace Marital Adjustment Test	8. discriminant validity

9. Conventionalization Scale	10. dyadic satisfaction
11. dyadic cohesion	12. dyadic consensus
13. affectional expression	14. Filsinger
15. Cohen	16. Norton
17. Sharpley	18. Cross
19. Halford	20. content validity
21. Cole	22. criterion-related validity
23. Personal Authority in the Family System Scale	
24. Robin	25. Bressler
26. Prager	27. Casas
28. Oritz	29. Baillargeon
30. Shek	31. Gall

منابع

- ثنائی، باقر (۱۳۷۹). *مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج*. تهران: انتشارات بعثت.
- دژکام، محمود و بخشی پور، ع. (۱۳۷۳). *هنجاریابی مقیاس اسکیزوفرنی پرسشنامه چند وجهی مینه سوتا (در مردان)*. پژوهش‌های روانشناختی. دوره ۲، شماره ۳ و ۴، صص ۳-۱۱.
- صالحی فدردی، ج. (۱۳۷۸). *رضامندی زناشویی. تازه‌های روان درمانی*. سال چهارم، شماره‌های ۱۳ و ۱۴، صص ۸۴-۱۰۸.
- گال، م.، بورگ، و. و، گال، ج. (۱۳۸۴). *روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی*. جلد اول. ترجمه احمد رضا نصر وهمکاران. تهران: سمت.
- گراث-مارنات، گ. (۱۳۸۴). *راهنمای سنجش روانی*. ترجمه حسن پاشا شریفی و محمدرضا نیکخو. جلد اول. تهران: سخن.
- هالفورد، د.ک. (۱۳۸۴). *زوج درمانی کوتاه مدت*. ترجمه مصطفی تبریزی، مژده کاردانی و فروغ جعفری. تهران: فرا روان.

- Brannock, R. G.; Litten, M. J.; & Smith, J. (2000). The impact of doctoral study on marital satisfaction. *Journal of College Counseling*, 32, 123-130.
- Burleson, B.; & Denton, W. H. (1997). The relationship between communication skill and marital satisfaction: Some moderating effects. *Journal of Marriage and the Family*, 59(4), 884-902.
- Busby, D. M.; Christensen, C.; Drane, D. R.; & Larson, J. H. (1995). A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 289-308.
- Carey, M. P.; Spector, I. P.; Lantinga, L. I.; & Krauss, D. J. (1993). Reliability of the Dyadic Adjustment Scale. *Psychological Assessment*, 5, 238-240.
- Coop Gordon, K.; Baucom, D. H.; Epstein, N.; Burnett, C. K.; & Rankin, L. A. (1999). The interaction between marital satisfaction standards and communication patterns: How contribute to marital adjustment. *Journal of Marital and Family Therapy*, 25, 2, 211-223.

- Dakin, J.; & Wampler, R. (2008). Money doesn't buy happiness, but it helps: marital satisfaction, psychological distress, and demographic between low- and middle- income clinic couples. *The American Journal of Family Therapy*, 36, 300-311.
- Dekel, R.; Solomon, Z.; & Bleich, A. (2005). Emotional distress and marital adjustment of caregivers: Contribution of level of impairment and appraised burden. *Anxiety, Stress and Coping*, 18(1), 71-82.
- Epstien, N. B.; Chen, F.; & Beyder-Kamjou, I. (2005). Relationship standards and marital satisfaction in Chinese and American couples. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31, 1, 59-74.
- Fisiloglu, H.; & Demir, A. (2000). Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement of marital quality with Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16, 214-218. from <http://www.therapyinla.com/psych/psych0101.html>.
- Hamamci, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33(4), 313-328.
- Heene, E.; Buysse, A.; & Vanoost, P. (2007). An interpersonal perspective on depression: The role of marital adjustment, conflict communication, attributions, and attachment within a clinical sample. *Family Process*, 46(4), 499-514.
- Hudson, W. W. (2001). *Index of marital satisfaction*. Retrieved April 25, 2006.
- Hunsley, J.; Best, M.; Lefebvre, M.; & Vito, D. (2001). The seven- item short form of the Dyadic Adjustment Scale: Further evidence for construct validity. *The American Journal of Family Therapy*, 29, 325-335.
- Lim, B. K.; & Ivey, D. (2000). The assessment of marital adjustment with Chinese populations: A study of the psychometric properties of the Dyadic Adjustment Scale. *Contemporary Family Therapy*, 22(4), 453-465.
- McGovern, J. M.; & Meyers, S. A. (2002). Relationships between sex-role attitudes, division of household tasks, and marital adjustment. *Contemporary Family Therapy*, 24(4), 601-618.
- O'Rourke, N.; & Cappeliez, P. (2003). Intra-couple variability in marital aggrandizement: Idealization and satisfaction within enduring relationships. *Current Research Social Psychology*, 8(15), 206-225.
- Risdal, D.; & Singer, G. H. (2004). Marital adjustment in parents of children with disabilities: A historical review and meta-analysis. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 29(2), 95-103.
- Rosen-Grandon, J. R.; Myers, J. E.; & Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes and marital satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 82(1), 58-68.
- Schumacher, J. A.; & Leonard, K. E. (2005). Husbands' and wives' marital adjustment, verbal aggression, and physical aggression as longitudinal predictors of physical aggression in early marriage. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73, 28-37.
- Scott, M. (1989). *A cognitive-behavioural approach to clients' problems*. London: Tavistock.
- Spanier, G. B.; & Thompson, L. (1982). A confirmatory analysis of the Dyadic Adjustment Scale. *Journal of Marriage and the Family*, 44, 731-738.

- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessment the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28.
- Trembley, N.; Wright, J.; Mamodhousen, S.; McDuff, P.; & Sabourin, S. (2008). Refining therapeutic mandates in couple therapy outcome research: A feasibility study. *The American Journal of Family Therapy*, 36, 137-148.
- Wymbs, B. T.; Pelham Jr, W. E.; Molina, B. S. G.; & Gnagy, E. M. (2008). Mother and adolescent reports of interpersonal discord among parents of adolescents with and without attention-deficit/hyperactivity disorders. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 16(1), 29-41.

○ ○ ○

پرسشنامه مقیاس سازگاری دونفری

Dyadic Adjustment Scale (DAS)

اکثر مردم در روابط خود اختلافاتی دارند. لطفاً در مقابل هر یک از عبارات زیر میزان توافق یا عدم توافق بین خود و همسرتان را در مورد هر کدام از موارد با گذاردن علامت ضربدر در خانه مربوط به آن مشخص کنید. لطفاً قبل از کامل کردن پرسشنامه با همسر خود درباره آنها صحبت نکنید.

شماره سوال	عبارت	همیشه اختلاف داریم	تقریباً همیشه اختلاف داریم	اغلب اختلاف داریم	گاهی توافق نداریم	تقریباً توافق دائم داریم	توافق دائم داریم
۱	اداره امور مالی خانواده	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۲	تفریحات و تجدید قوا	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۳	موضوعات و مسائل مذهبی	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۴	ابراز محبت	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۵	دوستان	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۶	روابط جنسی	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۷	رعایت عرف (رفتار صحیح یا مناسب)	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۸	فلسفه زندگی	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۹	طرز رفتار با والدین و خویشاوندان همسر	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۱۰	مقاصد، هدفها و چیزهایی که معتقدید مهم می باشند.	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۱۱	مدت زمان با هم بودن	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۱۲	اتخاذ تصمیمات مهم	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۱۳	انجام کارهای خانه	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۱۴	علاقه و فعالتهای اوقات فراغت	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۱۵	تصمیمات مربوط به آینده شغلی	۰	۱	۲	۳	۴	۵

لطفاً با استفاده از مقیاس نمره گذاری زیر مشخص کنید که هر یک از موارد زیر چند وقت یکبار بین شما و همسرتان رخ می دهد.

شماره سوال	عبارت	همیشه	اغلب اوقات	بیشتر از حد معمول	گاهی اوقات	ندرت	هرگز
۱۶	چند وقت یکبار به فکر طلاق، جدایی، یا پایان دادن به رابطه خود افتاده اید و یا درباره آن بحث کرده اید؟	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۱۷	چند وقت یکبار شما یا همسرتان بعد از دعوا خانه را ترک کرده اید؟	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۱۸	کلاً، چند وقت یکبار فکر کرده اید که همه چیز بین شما و همسرتان به خوبی می گذرد؟	۵	۴	۳	۲	۱	۰
۱۹	آیا به همسر خود اعتماد و اطمینان دارید؟	۵	۴	۳-۲	۱	۰	۰
۲۰	آیا شما هرگز از اینکه ازدواج کرده اید پشیمان شده اید؟	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۲۱	چند وقت یکبار شما و همسرتان دعوا می کنید؟	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۲۲	چند وقت یکبار شما و همسرتان اعصاب یکدیگر را خرد می کنید؟	۰	۱	۲	۳	۴	۵

شماره سوال	عبارت	هر روز	تقریباً هر روز	گاهی اوقات	به ندرت	هرگز
۲۳	آیا همسر خود را می بوسید؟	۴	۳	۲	۱	۰

شماره سوال	عبارت	در تمام موارد	در اکثر موارد	در بعضی موارد	در موارد خیلی کم	در هیچ مورد
۲۴	آیا شما و همسرتان به علایق مشترک خارج از خانه اقدام می کنید؟	۴	۳	۲	۱	۰

موارد زیر هر چند وقت یکبار بین شما و همسران رخ می دهد؟

شماره سوال	عبارت	هرگز	کمتر از یک بار در ماه	یک یا دو بار در ماه	یک یا دو بار در هفته	روزی یکبار	بیش از دو روز
۲۵	یک تبادل نظر دلچسب و جذاب	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۲۶	با هم خندیدن	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۲۷	به آرامی درباره چیزی گفتگو کردن	۰	۱	۲	۳	۴	۵
۲۸	در یک پروژه یا برنامه همکاری کردن	۰	۱	۲	۳	۴	۵

برخی از مواردی که گاه باعث توافق یا اختلاف زن و شوهرها می شود به قرار زیر است. آیا اینها در چند هفته گذشته باعث اختلاف نظر یا مشکلاتی برای شما بوده است؟ لطفاً جلوی گزینه مناسب علامت بزنید.

شماره سوال	عبارت	بله	خیر
۲۹	حال و حوصله رابطه جنسی نداشتن	۰	۱
۳۰	ابراز عشق و محبت نکردن	۰	۱

۳۱. موارد زیر نشان دهنده درجات مختلف شادکامی در رابطه شماست. نقطه وسط یعنی «خشنود یا شادکام» نشان دهنده میزان شادکامی در اکثر روابط زناشویی است. لطفاً با در نظر گرفتن تمام جوانب، دور شماره ای را دایره بکشید که بهتر از همه توصیف کننده میزان شادکامی و خشنودی شما در روابطتان می باشد.

فوق العاده ناخشنود	نسبتاً ناخشنود	کمی ناخشنود	خشنود یا شادکام	بسیار خشنود	فوق العاده خشنود	عالی
۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶

۳۲. کدام یک از عبارات زیر بهترین توصیف احساس شما درباره آینده رابطه شماست؟ لطفاً عبارت انتخابی خود را با کشیدن دایره دور شماره جلوی آن مشخص کنید.

۵. مصرانه و شدیداً خواهان موفقیت رابطه خود هستم، و برای تحقق این موفقیت تقریباً از هیچ کوششی فرو گذار نمی کنم.

۴. خیلی دلم می خواهد رابطه ام موفق باشد، و برای این موفقیت هر کاری که بتوانم انجام می دهم.

۳. خیلی دلم می خواهد رابطه ام موفق باشد، و برای این موفقیت به سهم خود تلاش می کنم.

۲. خوب است که رابطه ام موفق باشد، اما حالا نمی توانم برای کمک به موفقیت آن بیش از این تلاش کنم.

۱. خوب است که رابطه ام موفق باشد، اما حالا حاضر نیستم برای تداوم آن بیش از این تلاش کنم.

۰. امکان موفقیت رابطه ما هرگز وجود ندارد و برای ادامه آن بیشتر از این نمی توانم کاری انجام دهم.